

BREDASE PIJPENMAKERS II

door Ferrie Kompier (redactie)

Bovenstaande titel is ietwat misleidend, niet omdat dit artikel geen vervolg zou zijn op het vorige (PKN XXV, 98), maar omdat nu de tabaksnegotie aan de orde komt en de Schots/Engelse invloed op de verbreiding van het tabakgebruik. Het zijn Engelse en Schotse militairen geweest die al vroeg het gebruik van tabak hadden leren kennen, die voor Breda een grote rol hebben gespeeld bij de inburgering van de tabaksverkoop en het maken van pijpen.

De invloed van Schotten en Engelsen op de tabaksverkoop

De verkoop van tabak in de garnizoenstad Breda wordt voor het eerst in de geschreven bronnen gesignaleerd, als de *toebackvercooper* Hans Philipps in 1623 een van de winkels huurt die tegen de kerktoren waren aangebouwd. In 1625 lukte het een Spaanse spion met tabak Breda tijdens het beleg door de Spanjaarden te infiltreren. Zijn handelswaar was kennelijk aantrekkelijk genoeg om hem binnen te halen.

Schotse regimenten zijn al vanaf het einde van de 16e eeuw in Breda aanwezig; de trouwboeken gewagen vanaf 1592 al van Schotse militairen. Tot 1602 zijn er gemiddeld twee Schotse compagnieën aan te wijzen. Nog in 1621 wordt er een regiment onder leiding van kapitein Kinninmont genoemd. Ook tijdens het beleg van Breda in 1624-'25 waren Engelse compagnieën aanwezig. Of er na de overgave veel Engelsen achterbleven, is niet duidelijk, maar nadat Breda in 1637 weer in Staatse handen was gekomen, is er ook dan weer sprake van enige Schotse compagnieën.

In 1634 is er sprake van een zekere Hendrick Kilmer, *coopman in taback woonende in 's Gravenhaghe*, die Breda van rookwaar voorziet.

Anderen vervalsen *syne signaturen* en alle *apotheckuren, cruijdeniers, herbergiers, cooplleden van taback* enz. wordt de wacht aangezegd. Hieruit blijkt wel, dat het gebruik van tabak rond deze tijd volkomen normaal was en dat de *cooplleden van taback* niet het alleenrecht hadden op de verkoop ervan. Wel moest men poorter zijn - en geld betalen - om een ambacht uit te oefenen. Zo werden in maart 1638 Tobias Reddiclef die zeker, en Tomas Meecken die waarschijnlijk van Engelse afkomst was, als poorter ingeschreven, gevolgd door de Engelsman Simon Kerk in 1640 die het in 1637 al geprobeerd had, maar er toen blijkbaar het geld niet voor had.

De Schotten en Engelsen waren goed vertegenwoordigd onder de pijpenmakers, tabakshandelaren en brandewijnverkopers; ze vormden een hechte groep die elkaar geregeld zag. Tussen 1620 en 1680 staan 24 tabaksverkopers in de poortersboeken en verpondingsregisters geregistreerd, met namen die duidelijk op Engelse of Schotse afkomst duiden en waarvan een vijftal als *toebackman ende soldaet* staat vermeld.